

A. Ryd.
öner

Metsä-
piirtis
sä.

Y. K.

ANTTI RYTKÖNEN
METSÄPIRTISSÄ

KUSTANNUSOSAKEYHTIÖ OTAVA

Kustannusosakeyhtiö Otavan
kirjapaino, Helsingissä, 1923

ANTTI RYTKÖNEN

METSÄPIRTISSÄ
SATUNÄYTELMÄ

KUVITTANUT
R. KOIVU

HELSINGISSÄ
KUSTANNUSOSAYHTIÖ OTAVA

HENKILOT:

ISA.

ÄITI.

MATTI,

MAIJA,

LIISA,

PIKKU=MIKKO,

KERJÄLÄIS=UKKO,

JOULUPUKKI,

} lapsia.

} sama henkilö.

Äiti takan ääressä hämmentää pataa ja karistelee siihen jauhoja. Isä lopettelee suksien tervaamista.

ÄITI.

**Kiehu huttu makea,
joulupuuro sakea,
koska saavuttu jo on
joulujuhlaan jalohon.**

**Jouluksihan parastaan
kukin käypi hankkimaan,
parahani patahan
minäkin siis sirotan.**

Kohta kotiin saapuen
lausuu joka lapsonen:
»Äiti, ruokaa meille suo,
pöytään joulupuuro tuo,

hyvät piirakatkin, oi,
leipä, silava ja voi,
uunipaisti parahin,
kaunis joulukaljakin.»

Ehtyi maito, loppui voi,
uunipaistit — ah ja voi —
ne on lasten unta vaan
eikä totta päällä maan.

(Koputtelee vakan pohjaan.)

Leimahtele takkani,
jo on tyhjä vakkani;
puuro loppui — hukka vei,
mutta puuron tarvis ei.

ISÄ.

Syövy sukseen terva vaan,
kohta hiihdän maailmaan,
koti, kontu kauas jää,
missä lienee matkan pää?

Hiihdän halki päivän, yön
elon etsintään ja työn,
kunnes eteen aukeaa

Kohta äiti yksin huokaa,
lapset turhaan itkee ruokaa ...

toinen, viljavampi maa,
kauniimman mi kasvun tois,
saden runsahamman sois.

ÄITI.

Ethän meitä yksin jätä?

ISÄ.

Ikuinen on täällä hätä.
Lähden etsimähän uutta,
parempata vastaisuutta.
Tääll' en enää kaiva multaa,
muualta mä löydän kultaa.
Työhön parempaan mä halaan,
rikkahana luokses palaan.

ÄITI.

Joulua en ennen toista
tok' oo nähnyt vielä moista.
Kohta äiti yksin huokaa,
lapset turhaan itkee ruokaa (*itkee*) . . .

ISÄ.

Aika kova on kuin rauta,
mutt'ei silti itku auta.
Älä toiveitani kaada,
kaiken minkä voin ma saada,
lähetän taas teille tänne.

Katsokaapa, katsokaapa,
kuinka sievä on tää kuusi!

ÄITI.

Tuot' ei kestä tahdon jänne.
Kato kyll' on kansat lyönyt,
viha maasta viljat syönyt,
mutta paras viel' on koittaa,
ehkä täälläkin voi voittaa,
voihan uusi päivä tulla,
täällähän on koti sulla.

ISA.

Niin, täällähän on koti mulla.

Matti, Maija, Liisa ja Pikku-Mikko tulevat ovesta tuoden joulukuusta; Maijalla kopallinen käpyjä.

KAIKKI LAPSET (yhteen ääneen).

Katsokaapa, katsokaapa,
kuinka sievä on tää kuusi,
soreat on sillä oksat,
jalka tehtiin aivan uusi.

ÄITI.

Iloita voi lapset aina,
eikä heitä huolet paina.
Milläs voitte kuusen täyttää?

MATTI.

Käpyjäkin voimme käyttää,
koko kopan niitä toimme.

MAIJA.

Nepä kaunihilta näyttää!
Nytpä vasta ilakoimme.

LIISA.

Mutta minä tahdon syödä,
mull' on nälkä aivan julma.

ÄITI (*itseksseen*).

Tässä vast' on aika pulma.
(*Lapsille.*) Koittakaahan ensin lyödä
leikkiäkin. Joulupuuro
myöhemmin on paras syödä.

PIKKU=MIKKO.

Anna, äiti, joulupuuro.

ÄITI.

Pikku jouluporsas, kuuro,
käpyjä voit panna puuhun.

PIKKU=MIKKO.

Puuroa ma tahdon suuhun.
Oveen koputetaan.

ISÄ.

Kenpä kolkuttaapi siellä?

Puuroa ma tahdon suuhun.

ÄITI.

Kenen jouluaattonakin
täytyy olla mieron tiellä?

ISÄ.

Astu sisään, kenpä lienet.

KERJÄLAIS=UKKO (*astuen sisään*).

Hyvää iltaa, lapset pienet,
iltaa, talon äiti, taatto.
Taitaa olla jouluaatto?

ISÄ.

Jumal' antakohon. Tässä
jouluahan viettämässä
ollaan kohta. Mistä saakka
vieras on? Ei myöskään sulla
kevyt liene elon taakka?

*(Lopettaa suksien voitelun, vie ne
syrjään.)*

KERJÄLAIS=UKKO.

Kevyt ei. Kun tuli hätä,
neuvoksi ei muu kuin jätä
koti, kontu. Elo kiero
eessä nyt on vain ja miero.
Voimat loppui, vanhuus vaivaa,
nälkä vielä päälle kaivaa.

ÄITI.

Huonoon aikaan, ukko rukka,
saavuit; meilläkin on hukka
edessämme. Leipäpalaa
viimeistä nyt lapset halaa.

LAPSET.

Äiti, äiti, leipää anna,
joulupuuro pöytään kann!

KERJÄLÄIS-UKKO.

Kuljin kylää suurta kohti,
sinne yöksi päästäkseni,
eksyin tieltä enkä vihdoin
tiennyt, minne polku meni.
Pian pimeni jo aivan,
luulin: Kohta matkan vaivan
sekä koko elon ankeen
päättää tuiskuun saan ja hankeen.
Helmastapa silloin salon
välkähtävän näin mä valon.
Joulutähtenä se mulle
tuikki, kertoi: »Vielä sulle
pelastus on tullut kerran.»
Tunsin ohjauksen Herran,
uutta voimaa sain, ja tulta
kohti ohjasin mä tieni —
tuli vastaan pirtti pieni.
Levähtää siis saanen vähän.

ÄITI.

Istu, vanhus, istu tähän.
Kerjäläis-ukko käy istumaan.

Hyvää iltaa, lapset pienet,
iltaa, talon äiti, taatto.

PIKKU=MIKKO.

Kova on jo nälkä mulla.

MATTI.

Tuuti, tuuti, tupakkarulla,
pienin viimeksi saa tulla.

PIKKU=MIKKO (*kiukustuneena*).

Eikä saa! Tuo joulupulla!

LIISA.

Minullekin joulupulla!

ÄITI.

Lapset, lapset, olkaa kiltit.

ISÄ.

Minne teill' on moinen hätä?
Vieras pelkää . . .

KERJÄLÄIS=UKKO.

Pikku piltit
ain' on virmat, eikä tätä
kummastella. Sydän hyvä
heillä on — sen näen varmaan
alta kulmani mun harmaan.

ÄITI (*ottaa puuroa padasta vatiin, kantaa
pöytään*).

Täss' on joulupuuro syöä,
sitten leikit voitte lyödä!
Vieraskin nyt juhlapöytää
lähestypä; siitä löytää
et voi kyllä monta palaa,
vähän puuroa ja kalaa.

KERJÄLÄIS=UKKO.

Kiitos sulle, emo oiva,
kurjan kulkurinkin hoiva.
Mutt' ei pyyssä monen jakaa.
Lapsiansa emo vakaa
toki vaalii ennen muita,
muistaa pienoisia suita.
Heille anna, sit' en soimaa;
min' oon vanha; rientää ajat —
jätän kohta maiset majat,
hyvä kun nyt lepään tässä.

ISÄ.

Missä oma itse ylin,
siinä joulukaan ei lässä.

ÄITI.

Astu ääreen pöydän niukan,
virvoitusta saanet hiukan.

KERJÄLÄIS=UKKO.

Mitä lapset tuumivatkaan?
Kerjuri voi mennä matkaan
kaiketi taas tuiskun tielle.

MAIJA.

Ei, jää ukko kulta meille!

MATTI.

Osastani sulle annan.

LIISA.

Minäkin.

PIKKU=MIKKO.

Mä kaikki kannan. (*Hilpeyttä.*)

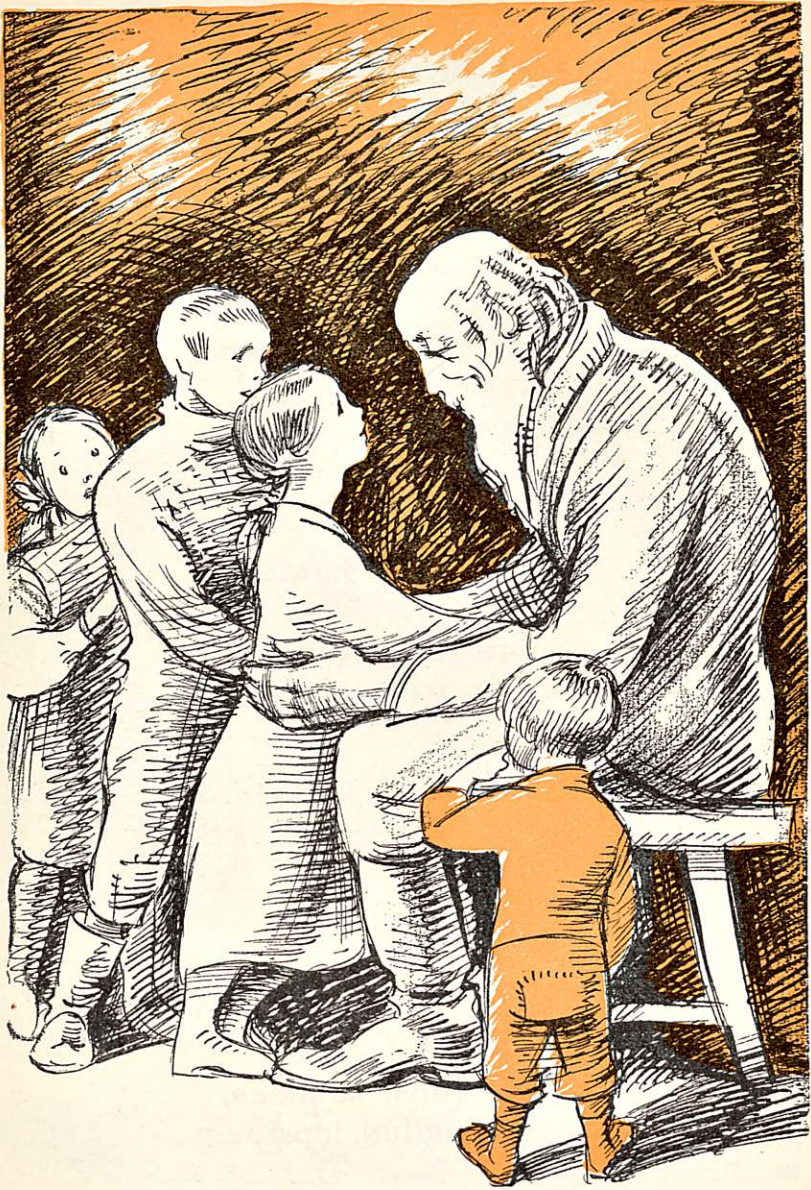
ÄITI.

Nyhtän näät: ei kiellä kukaan.

KERJÄLÄIS=UKKO.

Kiitos, mutta ensin mukaan
haen pussini, min hankeen
heitin, kun mä luulin ankeen
mua kohtaavan nyt hetken,
eloni mi päättää retken,
varsinkin jos päähän saakka
pyrin selässäni taakka.

Ihminen näät viimeisenki
heittää, kun vain säilyy henki,
vaikk' ois paljahalla puulla. (*Lähtee.*)

Ei, jää ukko kulta meille!

ÄITI.

Nytpä halajaisin kuulla
joululaulun; laulakaatte,
lapset, siis nyt herkin mielin,
iloiten ja kiitoskielin.

KAIKKI (*laulavat*).

Terve joulu jällehen,
vanha, aina uusi,
terve riemu lapsien,
kummun kukkakuusi.

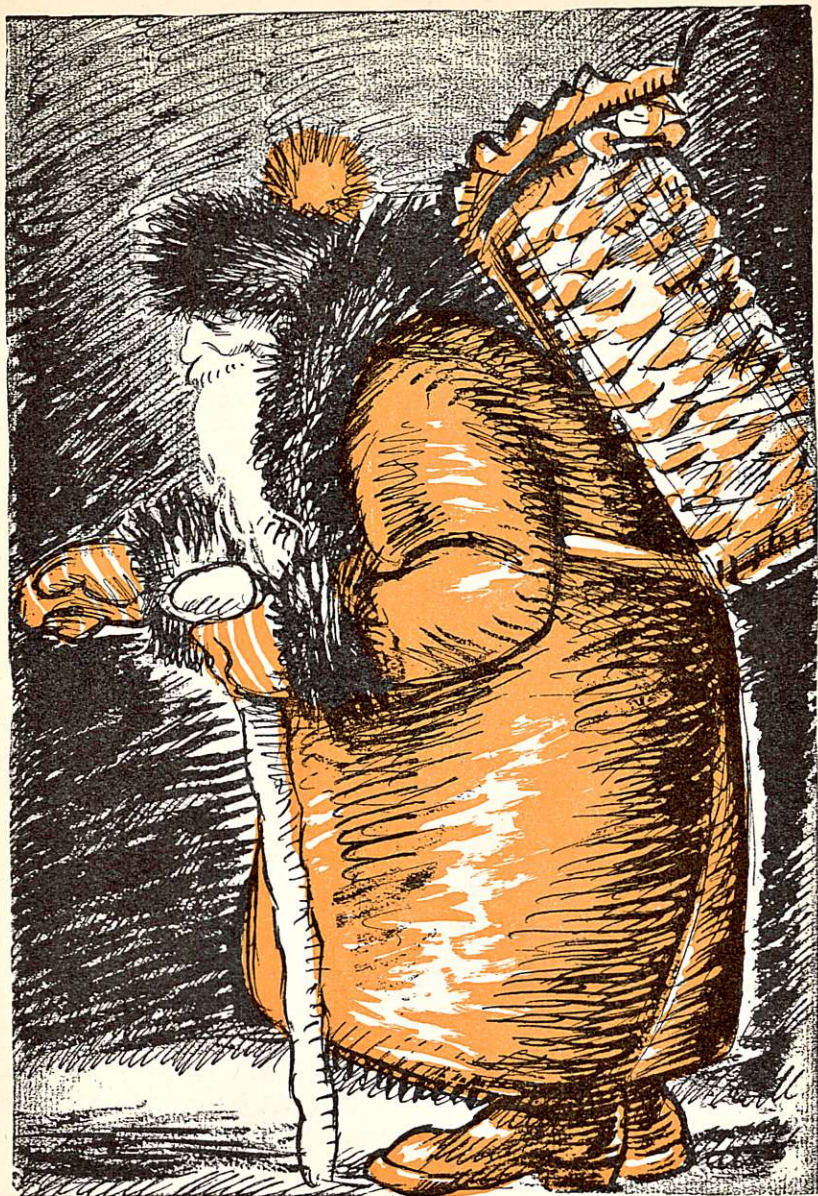
Terve sana suloinen
keskeen yön ja hallan,
lohtu lohduttomien,
voitto valon vallan.

Terve tähti korkein,
josta valo lähti,
terve ilo ihanin,
Betlehemin tähti.

Terve piltti pienoinen,
hento, valkohapsi,
terve toivo kaikkien,
terve joulun lapsi.

ÄITI.

Yhtyessä lauluun lasten
on kuin itse lapsi oisi.

Hyvää päivää, pienet piltit.
Onko kaikki lapset kiltit?

ISÄ.

On kuin virsi valkohasten
ilon ilmoille nyt toisi.
On kuin sävel ammoin soinut
vielä sielussa nyt soisi,
mieli tuntee halun hartaan.

ÄITI.

Ateria alkakaamme,
nyt käyn luokse leipävartaan.

(Tuo leivän vartaasta.)

Tämän sitten jakaa saamme
tasan osaan seitsemähän.

ISÄ.

Perin kyllä on se vähän.

ÄITI.

Tyydyttävä nyt on tähän,
näät on viime leipä mulla,
eikä taida toista tulla.

*Koputetaan. Samalla pitkäpartainen
joulupukki kukkurapäinen kontti se-
lässä kurkistaa sisään.*

JOULUPUKKI.

Hyvää päivää, pienet piltit.
Onko kaikki lapset kiltit?

Vierastako pelkää moista?
Olenhan mä joulupukki.

PIKKU=MIKKO (*väistyen*).

Minä pelkään.

LIISA.

Myöskin minä.

JOULUPUKKI (*astuu sisälle, lapsille*).

Päivää, päivää, paiskatkaatte
ensin kättä, sitten saatte.
kontistani yhtä, toista.

MAIJA (*syrjään Matille*).

Anna ensin kättä sinä.

(*Matti rohkaistuen menee tervehtimään.*)

JOULUPUKKI.

Vierastako pelkääät moista?
Olenhan mä joulupukki.

KAIKKI LAPSET (*riemastuneina hyppelivät, taputtavat käsiänsä, menevät tervehtimään; yhteen ääneen*).

Joulupukki, joulupukki!

JOULUPUKKI (*kättelee lapsia, antaa heille omenoita t. m. s.*).

Päivää, pienet kultajyvät,
onkos tuomiset nää hyvät?

PIKKU=MIKKO (*haukaten heti omenastaan*).

Tämä mainiota vasta!

ÄITI.

Katsohan nyt tuota lasta!

JOULUPUKKI (*tulee tervehtimään isää ja äitiä*).

Terve sulle, taatto, jota suru
kalvoi, kun jo loppui leipämuru,
terve, emo, huolesi nyt heitä,

Tämä mainiota vasta!

tulin kuivaamaan mä kyyneleitä
sieltä missä sykkii ihmisrinta,
sydän lämmin on, ei yksin pinta.
Tuntenut oon kohtaloa monta,
riemua ja aikaa riemutonta.
Nähnyt oon kuin murhe kulkee maita,
kuinka monella on polku kaita,
monen elo synkeä ja musta,
siksi kaikille tuon lohdutusta.
Voimieni mukaan halaan antaa,
lahjat kullekin ma tahdon kantaa.

*(Ottaa kontista leipiä sekä kaikenlaisia
kääröjä; asettaa pöydälle.)*

Eivät nää nyt suuret ole, eivät,
silti, emo, ota vastaan leivät,
vähän hyvää yhtä, toista muuta,
monta sull' on pienokaista suuta.

ÄITI.

Kiitos sulle! Keskeen sumun häivän
välähtänyt on jo valo kirkas.

ISÄ.

Tämä ennettä on uuden päivän.
Mutta kuin sun palkitsemme, virkas?

ÄITI.

Millä palkita sun voimme, millä?

JOULUPUKKI.

Palkinnehet mun jo ootte sillä
mitä hyvää kerjurille teitte,
häntä hoivasitte, pöytään veitte,
mutta kaikesta, min teitte hälle,
siunaus kasvaa kodille nyt tälle.
Poistuva on vainioilta kato,
runsas kylvöstänne kasvaa sato.
Polvet vastaisetkin teitä kiittää,

Joulutonttujen karkelo.

työstänne kun siunausta niittää.
Taivas, näet, siltä surun
suistaa,
joka hädän tullen toista
muistaa.

LAPSET.

Eikös palaa kerjäläinen meille?

JOULUPUKKI.

Lopputotuuden nyt kerron teille.
Käydessäni läpi tuiman tuiskun
ohjausta kuulin kumman kuiskun.
Otin ylle hahmon kerjäläisen,
tulini tänne läpi viiman jäisen,
lumoillani äsken teidät voitini,
sitten hyvää tahtoa koitin.
Luulitte: mä olin
köyhä ukki,
vaikka olinkin mä
jouluukki.

*Joulutonttuja ja hyviä haltiattaria saapuu, sirottavat
hopeaa joulukuusen oksille, tuvassa kirkastuu.*

KAIKKI (laulavat).

Helmassa korven jäisen
käy joulupukin tie,
myös kodin yksinäisen
hän löytää, kulku vie

Helmassa korven jäisen
käy joulupukin tie.

luo majan matalanki
ja pirtin pienoisen,
ei estä jää ja hanki,
hän kulkee kautta sen.

Hän oveen kolkuttaapi
ja sisään astuu vaan,
ja silmät kirkkaat saapi
hän nähdä vastassaan.

Hän virkkaa: »Päivää, piltit»,
ja kumartavi pään.
»Tääll' onko lapset kiltit?»
hän kysyy mielissään.

Iloiten joka lapsi
nyt kohti kiiruhtaa,
ja pukki valkohapsi
jo kontin avajaa,

ja kertoo katse syvä
ja riemu rajaton:
»Kun ihminen on hyvä,
niin hällä joulu on!»

ANTTI RYTKÖSEN LASTENKIRJOJA.

Mesikämmenen mailla. Satunäytelmiä ja -kuvaelmia. Laulut säveltäneet *Otto Kotilainen* ja *R. Raala*. Kuvat piirtänyt *Ilmari Haapakoski*.
Hinta 4: —.

„Antti Rytkönen on meille jo ennestään tuttu sekä taitavana proosakielen käyttäjänä että miellyttävänä, herkkätunteisena ja varsinkin juhla- ynnä muissa tilapäisrunoissa korkealentoisena ja ryhdikkäänä runoilijana. Tämä hänen uusinkin teoksensa on todisteena hänen ehtymättömästä, yhä korkeammalle ja suurempaan kirkkauteen kehittyvästä runohengestään. Yhä selvemmin esiytyvät tässä teoksessa Antti Rytkösen luonteenomaisimmat runoilijapiirteet: suuri luonnon ihailu, harras eläytyminen luontoon, herttainen lyyrilisyys, oivallinen kielenkäyttö ja sulava, luonteva runomuoto. — — — Antti Rytkönen on oikea luonnon- ja lastenrunoilija. Nämä hänen herttaiset, metsäntuoreet satu-ruoelmansa ansaitsevat laajan ja ihailevan lukijakunnan.“ (Ilta lehti.)

Marja-Maijan runokirja. Kuvittanut *Emil Cedercreutz*. Hinta 10: —.

„Lastenrunoja ei meillä liialti ole muuten paitsi teksteinä kuvakirjoissa. Tuollaiset kuvakirjojen tekstirunot ovat kuitenkin yleensä vähäarvoisia tekeleitä, eikä hän niiden ole tarvis ollakaan mitään erityistä, koska kuvakirjoissa itse kuvat ovat pääasia. Mutta kyllä lapset osaavat nauttia itse runoistakin, kun ne ovat heidän ajatusmaailmaansa soveltuvia ja runoelminakin hyviä. Lasten runoja ei vaan jokainen runoniekka kykene 'pusertamaan', eikä meillä ole monia, jotka tuntevat niiden sepittämiseen kutsumusta. Melkein joutuu ihmetykseen, kun näkee yhden ainoan runosepän pajasta lähteneen niinkin laajan lastenrunokokeelman kuin Antti Rytkösen *Marja-Maijan runokirjan*. — — — 'Possut ja mylläri', 'Itikoiden iltavirret' ja ennen kaikkea 'Satu Sauna-Matista ja kuninkaantytärestä', nepä ainakin ovat sellaisia joita lapset pyytävät yhä uudestaan heille lukemaan. Parempaa todistusta lasten runojen arvolle ei mielestäni voi ottaa kuin niiden toistuva kelpaaminen. Tämän mitan täyttävät Antti Rytkösen runokirjassa varsin useat. Kirjan tekevät vielä paremmaksi Emil Cedercreutzin oivalliset leikkauskuvat.“ (H ä m e.)

„Kirja sisältää joukon luonnontuoreita, osittain leikkilisiä, suurelta osalta nuoren väen käsittepiirissä liikkuvia runoja. Joukossa on sekä kertovia että satuaiheisia ja tunnelmapaloja. Kirjoittaja on valikoinut aiheensa ja sanontatapansa huolella, joten vihkonen kokonaisuudessaan jättää ehjän, rohkaisevan ja puhtaan elämäntunnon aikuisenkin lukijaan. Tästä syystä on sitä pidettävä myöskin erinomaisen sopivana sille ikäkaudelle, mille se on aiottu. Nuorille aukaisee se oikealla tavalla runouden maailmoita. Taiteilija Cedercreutzin varjokuvat lisäävät hauskuutta. Varsinkin kansakoulujen oppilaskirjastoissa tekevät tällaiset kirjat hyvin kauppansa.“ (Suur-Savolainen.)

„— — Siellä on herttaisia hetkiä lasten sekä kesäisestä että talvisesta elämästä, siellä on puhtaita ja jaloja kuvia lasten leikeistä ja tositoimista. — — Antti Rytkönen on lasten, eläinten ja luonnon ystävä. Senpävuoksi voipi hän niin hyvin runoissa puhua lapsille. Ja hänen runoistaan lapset varmaankin löytävät sen mitä kaipaavat — sekä sisällön että soinnun. — — Kirjan arvoa ylentävät Emil Cedercreutzin oivalliset kuvat.“ (Helsingin Sanomat, Alli Nissinen.)

„Kaikki sepitelmät todistavat tekijänsä syvää myötätuntoa lapsia kohtaan, tunnollista, huolellista työtä ja suurta näppäryyttä säkeiden ja säejaksojen rakentamiseen.“ (Uusi Suomi.)

ANTTI RYTKÖSEN LASTENKIRJOJA.

Jaakon ja Kaisan hauska päivä.

Kuvittanut *P. Ormio*. Hinta 3:50.

Matin ja Maijan oma varis.

Kuvittanut *P. Ormio*. Hinta 4:50.

„Molemmat yllämainitut, kuvilla kaunistetut kirjaset ovat erinomaisen lastentajuiset. — — Niiden kaltaisia, miellyttävässä ja koruttomassa vaatimattomuudessaan, meillä ei ole monta, ja juuri sellaisia terveet ja turmeltumattomat lapset kaipaavat.

Antti Rytkönen ansaitsee hartaana ja tuotteliaana lastenkirjailijana paljon suurempaa huomiota kuin mitä hänen osakseen toistaiseksi on tullut. Hän tajuaa lapsia, heidän ajatuksiaan, ilojaan ja surujaan aivan toisin kuin hyvin monet, jotka nykyään kirjoittavat pienokaisille, tarjoten usein vallan turhanpäiväisiä sepustuksia, joihin julkinen arvostelu aniharvoin kovakouraisemmin puuttuu.“

(Uusi Suomi, Arvid Lydecken.)

Matin ja Maijan Kesäsatu.

Kuvittanut *P. Ormio*. Hinta 5:50.

„Antti Rytkönen, joka on lapsille jo ennestään tuttu herkkätuntoisena luonnonkuvaajana ja lasten toimien kertojana, on nyt... valmistanut lapsille uuden ilon, 'Matin ja Maijan kesäsadun'. Tämä kesäsatu sisältää puolitoistakymmentä runopukuista kertomusta kaikista niistä ihmeellisistä kokemuksista, joita Matti ja Maija kesälomallaan saavat. Kertomukset sopivat hyvin lasten mielikuvitusmaailmaan, joten kirja saa varmaan paljon ystäviä. Runopuku on helppotajuinen, mutta kaunis ja sujuva, mikä on harvinaista meikäläisille lapsille tarkoitetuissa runokokoelmissa.“ (Iltalehti.)

Edellämainitut kirjat saadaan kaikista kirjakaupoista ja maaseutu-asiamiehiltämme.

KUSTANNUSOSAKEYHTIÖ OTAVA, HELSINKI.

120 102 2145

Suom. lastenkirj. 3.
Rytkönen

KANSALLISKIRJASTO-KANSALLISKOKOELMA

120 102 2146

x

